

ทฤษฎีการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

ทฤษฎีการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน (Integrated Rural Development Theory) เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีความลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพมากกว่าทฤษฎีเดียวๆ ที่มุ่งเน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เช่น ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชน และทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไทย เน้นกระบวนการคิดที่มีความต่อเนื่อง การทำงานในหลากหลายด้าน เช่น การผลิต การสื่อสาร การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข การมีงานทำ การเพิ่มโอกาสทางสังคม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับเกษตรกรรม การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งการปรับปรุงคนและโครงสร้างของสถาบันที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการเน้นความสัมพันธ์ต่อเนื่องเกือกุลกันของปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่างๆ (Infrastructure) และการจัดระบบการพัฒนา คือ การจัดองค์กร การวางแผนงาน การจัดการและเตรียมทรัพยากร ธรรมชาติของชุมชน อัตรากำลัง งบประมาณ และระยะเวลาในการพัฒนาให้สอดคล้องสัมพันธ์ เกือกุลกัน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. รูปแบบของการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน มีรูปแบบการพัฒนาเป็นระบบเดียวกัน โดยมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

1. รัฐบาลต้องดำเนินการให้ชาวนารายย่อยได้เข้าถึงบริการและปัจจัยการผลิตค่างๆ ที่รัฐจัดขึ้น เพื่อปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น โดยการปรับปรุงกลไกทางการบริหาร ระดับท้องถิ่นให้มีการประสานงานและร่วมมือกันมากขึ้น

2. มีการวางแผนงานหลาย สาขา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่น สาธารณูปโภค และโอกาสการจ้างงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยเป็นการวางแผนซึ่งเน้นพื้นที่ เป้าหมายพิเศษ จัดให้มีศูนย์ความเริ่ยญเดิบโดยของชนบท ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเป็นตลาดผลการเกษตรและแหล่งซื้อขายปัจจัยการผลิตและบริการต่างๆ

3. เลือกพื้นที่เป้าหมายเพื่อระดมการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน (Comprehensive) และอย่างเหมาะสม

4. กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปสู่ระดับภูมิภาคและห้องถีน เพื่อตอบสนองความต้องการของชาวชนบทได้ทันที โดยการกระจายอำนาจไปสู่ห้องถีนมากขึ้น (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526 : 40)

2. วิธีการของการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน

การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. แผนงานและโครงการที่จัดทำขึ้นต้องมาจาก การสำรวจความต้องการ และความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย เป็นแผนงานที่รวมกิจกรรมต่างๆ ไว้ด้วยกัน ซึ่งทุกหน่วยงานสามารถนำมาใช้ในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้

2. นโยบายการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ต้องคำนึงถึง ด้านกายภาพ การบริการสาธารณสุข การจัดบริการสังคม การให้การสนับสนุนกลุ่ม และสถาบันที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น

3. ต้องมีการแบ่งงานกันอย่างชัดเจนตามความชำนาญระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการ โดยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือรับผิดชอบงานที่คล้ายคลึงกัน

4. ต้องมีการตัดสินใจให้แก่องค์กรบริหารส่วนห้องถีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน กิจกรรมที่ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม

5. ต้องแบ่งอำนาจตัดสินใจให้เด็ดขาดระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

6. ต้องจัดให้มีศูนย์ประสานงานร่วมเพื่ออยู่ในการสนับสนุน ควบคุม ติดตามแผน และโครงการของส่วนราชการต่างๆ

7. งบประมาณตามแผนงานและโครงการของหน่วยงานต่างๆ ต้องได้รับการสนับสนุน อย่างจริงจัง เป็นไปตามขั้นตอนและเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงาน

8. ต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมดำเนินงานต้องมีคุณภาพและให้มีจำนวนเพียงพอ

9. เวลาที่เจ้าหน้าที่ทั้งระดับนักวิชาการและระดับบริหารอยู่รับผิดชอบในโครงการ ต้องมีกำหนดแน่นอน ไม่เปลี่ยนตัวบุคคลจนดำเนินงานไม่ได้

10. วัสดุ อุปกรณ์ ทดสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง

11. แผนงานและโครงการพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ สำหรับแต่ละปี ต้องวางแผนเป้าหมาย อย่างแข็งชัด เพื่อจะได้ประเมินผลได้เป็นระบบ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

(ฉบับเดิม) 12. หน่วยงานประเมินผลงานตามโครงการ ต้องประกอบด้วยบุคคลจากหน่วยงานที่มีได้รับผิดชอบดำเนินการตามโครงการ และผู้นำของประชาชน เพื่อจะประเมินผลได้โดยไม่มีความลำเอียงเข้าข้างตนเอง (บุญมีน วุฒิเมธ. 2526 : 42 - 43)

3. การนำทฤษฎีไปใช้ในการพัฒนาชุมชน

ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสาน เน้นกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะชาวนารายย่อยในชนบท เพราะเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหามากที่สุดในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จึงควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาบรรลุกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

2. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานมีการวางแผนงานและโครงการร่วมกันหลาย ๆ สาขา เป็นการวางแผนงานและโครงการพัฒนาแบบองค์รวม ไม่ใช้เป็นแบบแยกส่วน ทำให้แผนงานและโครงการพัฒนาครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและกิจกรรมการพัฒนาครอบคลุมทุกสาขาไม่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานและโครงการพัฒนาชุมชนด้วย

3. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานแผนงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ กิจกรรมการพัฒนา ทรัพยากรที่ใช้ ทำให้เกิดการประยุกต์ทั้งกำลังคน งบประมาณ และเวลาที่ใช้ ถ้าหากนำไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนด้วยก็จะเกิดประโยชน์เช่นเดียวกัน

4. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานมีการประสานงานและแบ่งงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมาก ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงควรจัดระบบการประสานงานและแบ่งงานระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อทำให้การดำเนินงานพัฒนามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานเน้นการกระจายอำนาจให้แก่กองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หรือประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนา โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมในส่วนที่เป็นแผนงานและโครงการขนาดใหญ่ที่เกินกำลัง อันเป็นการรวมพลังของประชาชนกับรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาชุมชน ดังนั้น ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จึงต้องกำหนดบทบาทระหว่างประชาชนในชุมชนกับรัฐบาลให้ชัดเจน เพราะถ้าหากรัฐบาลมีบทบาทมากเกินไป ประชาชนก็จะไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ การพัฒนา แต่ถ้าให้ประชาชนมีบทบาทเพียงฝ่ายเดียว ประชาชนก็มีข้อความสำนารถจำกัด ไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ต้องใช้งบประมาณมากได้

6. ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนบทแบบผสมผสานกำหนดให้มีการประเมินผลการพัฒนา โดยหน่วยงานที่ไม่ได้รับผิดชอบการพัฒนาร่วมกับผู้นำของประชาชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความ